

Markery nowotworowe: co znaczą w opiece onkologicznej

Marker nowotworowy to wszystko, co znajduje się w komórkach raka lub jest przez nie wytwarzane, albo przez inne komórki reagujące na raka lub na niektóre stany nienowotworowe, i co daje informacje o nowotworze. Markery mogą pomagać w rozpoznaniu, wyborze leczenia i kontroli po leczeniu. Ale podwyższony poziom nie oznacza, że ktoś ma raka, a wyniki zwykle łączy się z innymi badaniami, takimi jak biopsje lub badania obrazowe.

W skrócie

Marker nowotworowy to wszystko, co występuje w komórkach raka lub jest przez nie wytwarzane i co mówi coś o nowotworze. Markery mogą wytwarzać także inne komórki organizmu, w odpowiedzi na raka lub na niektóre stany łagodne (nienowotworowe). Marker może dać wskazówki, jak agresywny jest rak. Może sugerować, na jakie leczenie rak może zareagować. I może pokazać, czy rak reaguje na leczenie.

Marker nowotworowy to jedna informacja, a nie samo w sobie rozpoznanie.

Czym są markery nowotworowe

Markerami nowotworowymi były zwykle białka lub inne substancje, które komórki raka wytwarzają w większych ilościach niż prawidłowe komórki. Można je znaleźć we krwi, moczu, stolcu, guzach lub innych tkankach czy płynach ustrojowych niektórych osób z rakiem.

Coraz częściej używa się też markerów genomowych. Należą do nich mutacje genów guza, wzory ekspresji genów guza i zmiany w DNA guza niezwiązane z genetyką. Markery genomowe znajduje się w samych guzach. Znajduje się je także we fragmentach guza uwolnionych do płynów ustrojowych.

Opisano wiele różnych markerów nowotworowych i wiele z nich stosuje się w praktyce klinicznej. Niektóre wiążą się tylko z jednym typem raka. Inne wiążą się z kilkoma typami.

Dlaczego pojedynczy wynik to nie cały obraz

Markery nowotworowe mogą pomagać w rozpoznaniu raka. Ale podwyższony poziom markera nowotworowego nie oznacza, że ktoś ma raka. Są dwa ważne powody.

- **Stany nienowotworowe mogą podnieść marker.** Stan łagodny może czasem podnieść poziom markera.
- **Nie każda osoba z rakiem ma podwyższony marker.** Niektórzy ludzie z danym rakiem nigdy nie mają wyższego poziomu związanego z nim markera.

Dlatego pomiary markerów nowotworowych zwykle łączy się z innymi badaniami, takimi jak biopsje lub badania obrazowe, aby rozpoznać raka.

Jak używa się markerów nowotworowych w opiece onkologicznej

Markery nowotworowe mogą dawać wiele różnych informacji ważnych dla opieki onkologicznej.

- **Pomoc w rozpoznaniu raka,** razem z innymi badaniami.
- **Typ raka.**
- **Stopień zaawansowania raka,** czyli to, jak daleko się rozprzestrzenił.
- **Oszacowanie rokowania,** czyli prawdopodobnego przebiegu choroby.
- **Jakie leczenie może zadziałać.** Niektóre markery pokazują, czy dana osoba kwalifikuje się do określonej terapii celowanej. Nazywa się je czasem biomarkerami leczenia raka. Zwykle mierzy się je w próbkach tkanki guza. Ale guzy mogą uwalniać komórki lub cząstki materiału do krwi. Dlatego niektóre markery można też mierzyć w badaniach krwi zwanych biopsjami płynnymi.
- **Jak dobrze działa leczenie.** Wielokrotne mierzenie markera (pomiary „seryjne”) w trakcie leczenia może pokazać, czy guz reaguje.
- **Czy rak powrócił.** Mierzenie markerów nowotworowych co jakiś czas po zakończeniu leczenia można stosować do sprawdzania, czy nie doszło do nawrotu.

Gdzie wykonuje się badania

Wiele badań markerów nowotworowych stosuje się w szerokim zakresie typów raka. Wiele z nich wykonują laboratoria komercyjne i akademickie. Czasem ośrodek onkologiczny używa badania opracowanego w jednym laboratorium klinicznym, zwanego badaniem opracowanym w laboratorium (lab-developed test), aby zaspokoić określoną potrzebę medyczną. Wszystkie markery nowotworowe bada się w laboratoriach spełniających standardy ustalone przez program Clinical Laboratory Improvement Amendments.

Markery nowotworowe a badania przesiewowe

Guzy wytwarzają markery, które można mierzyć we krwi i innych płynach ustrojowych. Badacze mieli więc nadzieję, że te markery mogą pomóc w badaniach przesiewowych w kierunku raka, czyli w jego wczesnym wykrywaniu, zanim pojawią się objawy.

Badania na ogół wykazały, że krążące markery nowotworowe nie sprawdzają się dobrze w badaniach przesiewowych. Często pomijają osoby, które mają chorobę, co oznacza, że nie są

wystarczająco czułe. Albo sugerują raka u osób, które go nie mają, co oznacza, że nie są wystarczająco swoiste.

Badacze badają obecnie testy wykrywania wielu nowotworów naraz (multi-cancer detection). Oceniają one kilka biomarkerów jednocześnie we krwi osób bez objawów, próbując znaleźć wczesne nowotwory. Wiele takich testów jest w opracowaniu, a kilka jest już sprzedawanych. Ale wiele pozostaje do poznania w kwestii tego, jak najlepiej ich używać, oraz ich szkód i korzyści.

Porozmawiaj ze swoim zespołem opieki zdrowotnej o tym, co dla Ciebie oznacza wynik konkretnego markera nowotworowego.

Na podstawie wiarygodnego źródła

To tłumaczenie treści edukacyjnych na prosty język, oparte na źródle: Narodowy Instytut Raka. Aby uzyskać pełne i aktualne informacje, przeczytaj oryginalne źródło. Tylko do celów edukacyjnych — to nie jest porada medyczna. Zawsze rozmawiaj ze swoim zespołem opieki.

Narodowy Instytut Raka: cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/diagnosis/tumor-markers-fact-sheet

Zaktualizowano: 2026-08-05

Masz prawo do bezpłatnego tłumacza. Szpitale i przychodnie w Stanach Zjednoczonych, które otrzymują fundusze federalne, muszą zapewnić wykwalifikowanego tłumacza bez żadnych kosztów dla Ciebie. Możesz o niego poprosić w recepcji lub przed wizytą. Nie musisz prosić członka rodziny ani dziecka, aby tłumaczył za Ciebie.

Online: cancerexplained.org/languages/pl/tumor-markers

Przetłumaczono z angielskiego artykułu na cancerexplained.org. Wersja angielska jest tą, która została sprawdzona ze źródłem.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

Można bezpłatnie drukować, kopiować i udostępniać bez zmian. Nie trzeba prosić o pozwolenie. Prosimy nie zmieniać treści medycznych. Źródło: cancerexplained.org. Informacje edukacyjne, nie porada medyczna.